

MENTRE DURA L' ARMISTICI

SEMBLA que la guerra toca a son fi; al menys en el moment d'escruiure aquestes quartilles, les remors que corren aixís ens ho fan creure. Nosaltres sentirem una íntima satisfacció si s'arriba a la pau tan desitjada.

Fins are no'ns haviem atrevit a parlar de la guerra perque en el terreny en que nosaltres ens hauriem posat no era pas possible entendrens amb la majoria dels que sostenien un criteri en favor dels uns o dels altres.

«*La justícia i la veritat*—ha dit en Pascal—*són dugues puntes tan sobtils, que nostres instruments son massa esmossats per a tocar-hi exactament. Si hi arriben, n'escapsen la punta i s'apoiem al entorn, més sobre lo fals que sobre lo veritable*». No era possible en plena lluita periodística, sostenir un criteri que sobressortís per sa imparcialitat, tota vegada que aquesta es deixa de banda quan la obsecació cega als que creuen sostenir la veritat. Segons en La Rochefoucauld, «*les passions tenen una injustícia i un interès propis, lo que fa ésser perillós el seguir-les, i se n'ha de desconfiar adhuc quan semblen molt raonables*».

Podriem haver nos declarat neutrals, entenent per neutralitat el defensar a una part determinada dels combatents; declaració sostinguda per molts i que al fi i al cap en sístesis no és altre cosa que una cobardia,—i, valgui la paraula—més que cobardia: ha sigut el crit dels impotents o l'admiració de la força bruta.

En aquesta guerra amb tot i defensar un ideal noble i haver fet un exagerat abús de la paraula llibertat, hem pogut veure com tot alló que pels segles dels segles havia restat inviolable, ha sigut trepitjat i escarnit; les despulles del dret privat han sigut llençades sobre dels pobles débils com una advertencia o com una lligó.

S'ha parlat de idees, de ideals de justícia i de dret, i cap com aquestes tres paraules que són tot un símbol de pau i confraternitat entre els pobles, han estat tan escarnides i atropellades.

Un jorn llegirem en la introducció del llibre de Mr. Norman Angell, «*La Grande Ilusión*»: «*Els triomfs de les idees, que són els de la justícia i del dret, es guanyen en la consciencia dels homes, i no en els camps de batalla, llocs on la majoria de les vegades se'ls consagra*». Hermós concepte, sublim i encantador, i que nosaltres senyalárem en les pàgines del esmentat llibre per a rellegir-lo i apendre'l de memoria. Desgraciadament, en el nostre cervell hi han quedat més gravades les atrocitats comeses en pobles indefensos; en el bombardeig de ciutats obertes; en les deportacions, incendis i els atentats contra la sagrada insígnia de la Creu Roja.

Deixem que la pau arribi, que després vindrá la revisió d'aquesta guerra sagnanta que ha omplert de dol a tot el món. Deixem que comengi la reedificació dels pobles enrunats; que'n els camps trocejats per les trinxeres i per les granades s'ofereixi magnánima la terra com en sos mi-